

Christoph Hein

Neznani prijatelj

2. poglavje

Henryja sem poznala eno leto. Stanoval je v istem nadstropju stolpnice, v kateri imam še danes svoje stanovanje. To je zgradba z enosobnimi stanovanji. Sedaj jih imenujejo apartmaji. Kot otrok oziroma kot najstnica sem si apartma predstavljala nekoliko drugače. To naj bi bile sobe z dragocenimi zavesami in zlatimi lestenci, damo v večerni obleki in gospodom v fraku ali korektni obleki. Prostori, v katerih se je človeku moralo neprestano vrteti pred očmi. Naši apartmaji so drugačni. Tu stanujejo samo samski, neporočeni kot jaz, in stari ljudje. Poleti smrdi po jašku za smeti in včasih po stranišču. Glasba iz radia po cele dneve trobezlja po hiši. Celó v nedeljo zjutraj. Nasploh je hiša polna šumov. Prodirajo skozi stene, po ceveh. Neka nedoločena, zmeraj enaka mešanica glasov. Navadiš se na to, ne slišiš več. Tiho je tu le pozno ponoči. Takrat potuje po hiši pokanje cevi za centralno kurjavo.

Ne vem, kdaj se je vselil Henry. Najemniki se v tej hiši pogosto menjavajo. Mladi se poročijo, stari umrejo. Tukaj se stanuje le na poziv. Vmesna postaja. Ne spleča se seznanjati z drugimi; tega že tako ne odobravam. Znanci, ki stanujejo v isti hiši, so zmeraj nekako vsiljivi. Že samo dejstvo, da bi se lahko vsak dan srečali, neizogibni pogovori, nujna prijateljstva, vse to takšne vrste poznanstvo obremenjuje. Če si ločen, postane nuja uiti nekakšnim stalno enakim, dnevnim, neizogibnim obveznostim očitno večja. Nočem več dan za dnem strmeti v tuje obraze, ki naj bi mi pripadali samo zato, ker so zmeraj enaki. Nespreminjajoča se zaupljivost, ki sem ji predana na milost in nemilost. Raje imam diskreten odnos do pohišstva v svojem stanovanju. Le-to je manj vsiljivo. Njegova prisotnost ima šarm noblese. Vendar mi je tudi za to vseeno.

Takrat, v aprilu ali maju, sem stala pred dvigalom in čakala. V tej hiši je treba zmeraj čakati na dvigalo. Morda zato, ker stari ljudje prevečkrat pritisnejo na napačen gumb. Mogoče pa sta dve dvigali za hišo z enaindvajsetimi nadstropji enostavno premalo.

Videla sem, kako se je na koncu hodnika pojavila gospa Rupprecht, moja soseda. Stara gospa se mi je približala za nekaj korakov, njena

glava se je tresla. Potem je obstala, se prijela za sence, njene oči so nemočno migljale v udratih, nagubanih votlinah. Nagovorila sem jo, vprašala, ali ji lahko pomagam. Gospa Rupprecht je bežno pogledala k meni, vendar me ni zaznala. Njena roka je božala sence, kot da bi hotela uspavati panično grozo, neki neizrekljiv, nedoločljiv strah. Potem se je umirila, se nasmehnila in pozdravila, da bi spet odhitela nazaj po hodniku in izginila za vrati svojega stanovanja.

Potem je prišla gospa Luban, ki ima stanovanje poleg jaška za smeti. Še zmeraj sem čakala na dvigalo. Gospa Luban ima težave z nogami in po ves dan teka po hiši. V vsakem nadstropju ima znanca, s katerimi pije kavo.

Postavila se je obme in se jela pritoževati nad hišnikom, ki da nič ne dela. Poleg tega je nesramen in daje predrzne odgovore. Potem je vprašala, zakaj je nikoli ne obiščem. Ve, da sem zdravnica. Celo nadstropje ve, da sem zdravnica, in vsi pričakujejo, da jih bom obiskovala na domu. Celo po tablete hodijo k meni.

Povedala sem ji, da imam malo časa, in obžalovala me je. Rekla mi je »otrok«, to me je začudilo. Nato mi je hotela povedati nekaj zaupnega. Strmela sem v stekleno šipo dvigala in upala, da bo le-to kmalu prišlo. Pripovedovala je o tem, da je članica hišnega komiteja in da je k njim prišla policija. Neki gospod v uniformi je hišni svet prosil za budnost. Prijavili naj bi vse sumljivo, čudne obiskovalce, pogosta slavja, vsako nepravilnost. Oči gospe Luban so za stekli očal postale motne. Policija ima svoje izkušnje, je rekla. Naredila je odmor in čakala na to, da bi jaz kaj rekla. Slišati je bilo dvigalo, kako se je nekje ustavilo. Večkrat sem pritisnila na gumb ob jašku in razmišljala, ali ne bi šla raje po stopnicah.

Starka je prišla čisto k meni in vprašala, če sem opazila najemnika iz apartmaja sedem. Čuden človek je. Zmajala sem z glavo in rekla, da ne vohunim za drugimi ljudmi.

O tem sploh ni govora, je odvrnila užaljeno. Stala je tako blizu mene, da sem vonjala njen roza puder za lica. Mešanica sramežljivosti in revščine. In predstavljala sem si, kako čez trideset let z napudranimi ličnicami tekam po hodnikih te hiše, željno vsesavam šume iz tujih stanovanj in vsako preživeto noč proslavljam kot zmago.

Gospa Luban se je dotaknila moje roke. Glavo je nagnila, ko mi je zašepetala: Poglejte.

Obrnila sem se. Po hodniku se nama je približeval moški s klobukom. To je on, je zašepetala gospa Luban in se obrnila.

Moški je z nogo odpahnil steklena vrata in se postavil ob naju pred dvigalo. Natančno me je opazoval. Jaz sem prav tako molče strmela vanj. Njegov obraz je bil nepravilen, kot da bi bil sestavljen iz dveh različnih polovic. Klobuk je deloval smešno. Morda je to bilo zaradi izzivalnega načina, kako ga je nosil.

Dvigalo je prišlo, in vstopili smo. Stala sem ob vratih. Starka se je zrinila tik ob mene, kar mi je bilo zelo neprijetno. Med naju sem porinila

torbico. Moški je stal za mano. Nenadoma se je zaslišalo tuljenje. Kratek, tuleč krik, kot da bi kdo brcnil psa. Gospa Luban me je močno zagrabila za roko. Otresla sem se je, medtem ko sem se obrnila. Moški s klobukom je stal naslonjen na steno dvigala in zdolgočaseno opazoval električno nakazovanje nadstropij. Drug drugemu sva se nasmehnili. Ko smo prišli do pritličja, mi je zelo prijazno želel dober dan in mi pridržal vrata.

Zvečer se je Henry pojavil pri meni. Ležala sem v postelji, ko je zazvonilo. Odprla sem v kopalnem plašču. Pred vrati je stal s kadečim, smrdečim loncem in me vprašal, če mu lahko pomagam. Rekla sem, da je pozno in da sem že ležala v postelji. Odvrnil je, da ni še ničesar jedel, in to, pri tem je pokazal na lonec, je neužitno. Nato je šel mimo mene v sobo. Sedel je v naslanjač in si ogledoval fotografije, ki so visele na stenah. Stala sem pri vratih in rekla, da sem utrujena, da moram spati. Menil je, da ne bo dolgo ostal, da bi samo nekaj pojedel, potem pa odšel. Šla sem v kuhinjo. Obsedel je v naslanjaču in se naprej pogovarjal z mano.

Kasneje je sedel k mizi in jedel. Hotel je, da sedem zraven njega. Rekla sem, da hočem spati. Vprašal je, ali sem fotografije naredila sama in če jih tudi sama razvijam. V njegovi prisotnosti sem se počutila dobro. Svojo utrujenost sem občutila kot nekaj prijetnega in zlezla nazaj v posteljo. Poslušala sem ga z zaprtimi očmi. Še zmeraj je govoril o mojih fotografijah in o pokrajinah, ki sem jih posnela. Potem je govoril o sobi, rekel, da imajo vsi stanovalci te hiše sobe opremljene na enak način. Majhna soba, vrata te prisilijo, da svojo posteljo postaviš sem, svojo mizo tja. Možna je ena sama varianta in še ta se izkaže za nujno: če ima kdo knjige in zanje potrebuje polico, jo mora namestiti ob vrata in posteljo potemtakem ob okno. In ko povrh vsega vidi tudi, je zadovoljno pripomnil, da na policah na nujno enakem mestu najdeš celo enake knjige, potem bi si najraje pognal kroglo v glavo. Poslušala sem njegov glas, in bila sem prijetno zaspana. Vstal je in tekal gor in dol po sobi. Strmel je skozi okno in šel potem zopet k mizi, da bi pil. In jaz sem ležala v svoji postelji ter ga gledala. Potem je v kotu sobe zagledal moje zlate sandale z visokimi petami. Bil je navdušen in hotel je, da jih takoj obujem.

Rekla sem: Pojedli ste, sedaj pojdite. Potrebujem svoje spanje.

Na to ni reagiral. V roki je držal moje čevlje in jih hvalil. Potem je sedel v naslanjač, kadil in strmel skozi okno. Vprašal me je, če rada stojim na balkonu. On tega ne prenese.

Se bojite višine, sem vprašala.

Odkimal je. Ne, je rekel, nekaj drugega je.

Potem je govoril o meni in o možnostih in nemožnostih medsebojnega sporazumevanja. Postavljal mi je vprašanja, na katera nisem mogla odgovoriti. Pri tem se je smejal in pil rdeče vino. Nisem ga razumela. Nisem vedela, ali so bili njegovi govori in velika vprašanja

mišljeni resno ali se je samo šalil. Morda je vse bila le igra, neke vrste test, ki ga je uprizarjal z mano. Deloval je zelo sproščeno in veselo.

In kaj je z balkonom? sem ga spomnila, kaj ima to opraviti s tem?

Enostavno se bojim, da bi odletel, je rekel zelo veselo, ali če hočeš bolj prozaično, da bi padel. Nekaj naj bi se vendar zgodilo: Živim, toda za kaj? Ta strašna šala, da sem na svetu, vendar mora imeti neki smisel. Torej čakam.

Zabaval me je.

Izkušnja, sem rekla, kaže, da se te vrste šal končajo zelo enostavno in banalno. In če si vi ta konec predstavljate še tako posebno, ne bo prav nič čuden.

Ja, ja, je rekel, izkušnja. Izkušnja nas včasih sooči z zlatimi sandali.

In to bi zadostovalo? sem vprašala.

Recimo za danes zvečer, je pripomnil popustljivo. Potem je vprašal: Si še utrujena?

Odkimala sem. Nisem vedela, kaj naj si mislim o njem. Nisem imela volje razmišljati o tem. Sedel je v naslanjaču in kadil. Potem je ugasnil cigareto in prišel k meni v posteljo. Bila sem preveč presenečena, da bi lahko karkoli rekla.

Spal je nemirno in hitro vstal. Hotela sem mu napraviti zajtrk, vendar je menil, naj ostanem v postelji. Potem me je previdno poljubil in šel. Še enkrat sem zaspala. Ko sem se spet zbudila, sem obležala v postelji in si skušala predstavljati, kako pozno je. Nato sem morala misliti na gospo Luban in na to, kako skozi režo odprtih vrat svojega stanovanja straži hodnik.

Vstala sem, se dolgo tuširala in pristavila vodo za kavo. Potem sem se odpeljala dol pogledat, ali je prišlo kaj pošte. Samo časopis je tičal v poštnem nabiralniku. Ko sem se vrnila, je bila kuhinja polna pare. Naredila sem kavo in zajtrkovala v sobi. Pri tem sem govorila sama s seboj. Prej mi je bilo neprijetno, ko sem se zalotila pri glasnih samogovorih. Sedaj me to več ne moti. Na neki način sprošča: radio igra, sliši se človeški glas.

Morala sem misliti na Henryja in vstala, šla k balkonskim vratom in jih odprla. Pogledala sem na cesto, sedla in nadaljevala z zajtrkom. Za skodelico je ležal odprt časopis. Brala sem oglase.

V časopisu berem izključno oglase. Javno dovoljeno in zaželjeno razgaljanje. Zadržano razkazovanje. Zapletena sporočila o neki usodi, nakapljana v šifro. Pobegli pes, ki sliši na ime Trixi in nikdar ne grize, naprodaj nova spalnica z garancijo, dobri življenjski tovariši z izmenljivimi samopredstavitvami, ki se ponujajo ali iščejo: zanimanje za dobre knjige, gledališče, potovanja, vesten, s svetovnim nazorom, s humorjem, nekadilec. Ali v uradnem jeziku formulirana bolečina, nepojmljiva, neizrekljiva, pretresljiva, po tragičnem dogodku. Konvencionalne floskule sprejemnic oglasov, življenjska pomoč za neiznajdljivost onemelih. Ozadjé se ponavadi razjasni kasneje na kliniki. Neka

sosednja bolnišnica je priskrbela posteljo, operacijsko dvorano, mrliški list. Kolegi so najbolje informirani in željni to sporočiti.

Pa igranje kupcev in prodajalcev z oglasi. Špekulanti z raritetami, prevaranti, lopovi, upanje na popredmeteno srečo ali enostavno prisilne okoliščine, stiska. Kompendij mesta, družbeni roman z vsemi tradicionalnimi primesmi. Zmeraj enako sporočilo o menjavanju generacij.

Nenadoma je bil v moji sobi neki ženski glas, ki je nekoga klical. Balkonska vrata sem pustila odprta. Na sosednjem balkonu je stala gospa Rupprecht in raztresala ptičjo hrano. Starka si je ogrnila črno volneno štolo. Njena roka je bila stegnjena prek rešetk, glava se je počasi majala z ene strani na drugo. Vedno znova je dajala od sebe glasove, ki naj bi privabili ptice, vendar sem nikdar ne prileti nobena. Veter bo odnesel drobtine. Gospa Rupprecht občasno pozvoni na moja vrata, da bi dobila kakšno zdravilo. Ni vsiljiva.

Pospravila sem posodo in jo oprala. Nato sem sedla in kadila. Ničesar ni bilo treba pospraviti. V tako majhnem stanovanju je malo dela.

Pol ure kasneje sem odšla v službo.

Prevedla Rosanda Volk

Christoph Hein, rojen leta 1944 v Šleziji, študij filozofije, delal z Bennóm Bessonom kot dramaturg in avtor gledališča Volksbühne v Berlinu/NDR. Po letu 1979 svobodni pisatelj. Živi v Vzhodnem Berlinu. Leta 1982 nagrada Heinricha Manna Akademije za umetnost/NDR, leta 1983 nagrada za literaturo zahodnonemških kritikov.

Dela: 1980: *Einladung zum Lever Bourgeois*, prip.; 1981: *Cromwell und andere Stücke*; 1982: *Der fremde Freund* (v BRD leta 1983 pod naslovom *Drachenblut*), novela; 1984: *Das Wildpferd unterm Kachelofen*, knjiga za otroke; 1984: *Die wahre Geschichte des Ah Q*, drama, v isti knjigi še *Stücke und Essays*; 1985: *Horns Ende*, roman; *Schlötzel oder Was solls*, drama, v isti knjigi še eseji; 1987: *Passage*, drama; 1989: *Tangospieler*, proza; *Die Ritter der Tafelrunde*, drama.

Njegove knjige izhajajo za zahodnonemško področje pri založbi Luchterhand Literaturverlag.